

Jorie Graham

Vertigo

Potem so prišli prav na rob pečine in pogledali dol.
 Spodaj je resnični svet plaval v kosih, zelenih, zelenih.
 Oba elementa, skala in zrak, sta se staknila.
 Razmišljala je, kje se je um razprl
 v čisto kapljo svoje inteligence,
 dvigajoče se pašnike vertikale, ki se je na njih zdaj
 vzpenjal ptič,
 modro telo, modri veter je zarezoval gor v zrak,
 hitreje, kot se je mogel sam dvigati,
 do roba loka, dokler ni zamrznil, dokler jih ni končno
 videla,
 stopnje bega, zlomljene, zdrobljene v prostost,
 obe peruti zgubani, obe poluti sploščeni
 za vstop... *Deli*, je mislila, *prosti deli*, in opazovala moč
 zakonov, *skozi njih mora teči želja*,
 iskanje in konec, iskanje oblike. Dokler zakoni leta in pada
 niso bili še bolj silni.
 Dokler niso naredili, v hipu, ptice, moder čar posesti,
 ki ni več razpoznavna. Pustila je, da odleti dojemljivo,
 in se nagnila z roba ven, zdaj, ko so drugi sestopili.
 Kako blizu si lahko prideta oba svetova, če je premik iz
 prvega v drugega smrt? Iz drugega življenja se je skušala
 spomniti prehoda dvigajočih se not violine
 v zraku, v tankem zraku, kako so upadale,
 želele živeti večno in se poročati, se poročati, a še
 svobodne pred napihnjenostjo orkestra,
 ki jih bo vsak trenutek zbral in
 vključil. Zakaj si duša želi biti v
 celem last drugega? —

Kaj je, kar vleče navzdol in se daruje, samo sebe, za vedno? Videla je živino spodaj,
Premikala se je natančno v obliki svoje lakote.
Videla je — bi lahko bili ljudje? — zaplet. Naslonila se je.
Kako je mogoče vstopiti v zgodbo? Kjer sta pečina in zrak pritiskala konce drug drugega, se je za vse drugo na svetu — gozdove, polja, potoke, začetke novega temnega gozda — zdelo, da pada. Pet je prisluhnilo vetru. Kar je bilo tam notri, lahko je slišala, ni imelo ničesar opraviti s *pripovedovanjem resnice*?
Kar se ne more premakniti, da bi nas zgrabilo?
Nagnila se je ven. Kaj je, kar pritiska, se je čudila. Kar nima oblike, vendar ima lego.
Kar se ne more premakniti, da bi nas zgrabilo?
Oh, trepeti, je pomislila, ta praznina, to ustje, prav pred vstopom v zgodbo, um, ki skuša pričvrstiti, um, ki začuti to kot bolezen, ki želi ovirati, si prilaščati, začenjati znova, um, ki se splazi ven na rob pečine in začuti telo, kot da prvič — ne more slediti, ne more ljubiti.

Imperializem

Le senca, gospod, ob mojih nogah, meglена senca, ki je ne more zadržati ne prah ne prod.
In ko se zgodi ptičji klic,
ali se lahko (kjerkoli) križa s senco proda ali jecljajočim glasom neke nad *cvetovi naprsteca* in potem *zapiha veter*, da upogne cvet le v eno smer?

Lahko vidim veter v lasih sence.

Lahko vidim, kako plahuta rokav od raztrganega k celemu in narobe, v hipu.

Zdaj prekrije obrežje z grobeljniki, metuljem, jame, kjer je nekdo dvignil skalo, ni,

zdaj jih nespremenjene vrača soncu.

Kar želim vedeti, ljubi, si tu?

Je, *kar je*, kar ima življenje, senca, prašna cesta, oblika, ki se neprestano plega na lesketajoči se prah, česar ona ne more imeti —

česa si lahko druga pri drugi dotakneta in čemu služi

ta poroka, to življenje, glej, tu je telo, zdaj je tu
telo, zdaj tu,
tule...

Včeraj zvečer sem ob brljenju svetilke opazovala
tvoj obraz — Poskušala sva govoriti — Zmanjkovalo
je kerosina — Nikoli nisi imel obraza, le nekaj
kot čisto luč, potem luč z madeži
(skaljeno)

in na vsem — odtis, ki se ni prijel — luknje za oči,
za usta. Bile so vešče.

Moji prsti so našli ostanke hrane med zrnjem.
Potem sva izmenjala krutosti.

Enkrat si vstal, zgrabil za klobuk
in ga spet odložil.

Ko si se spet usedel, nisva bila več svobodna.

Okrog je bil prostor, ki sta ga ti in tvoja senca
s premikanjem zlomila,

in okrog tebe žepi sence, ki so stiskali, sesali.

Pogovor se je spremenil.

Bila je tekočina zidu in peči v prostoru za pečjo.

In x, kjer je bilo zrcalo.

In x, kjer je bilo okno.

In x, kjer je moja roka zadela kozarec in ga razbila.

Bile so sence v sencah in v njih raze.

Vse, kar smo, moramo dati,
da ostanejo stvari čiste — pripoved upognjenega
lesa stola, natikanje na tečaje in popravljanje,
kjer škripa linolej...

Sedela sva v enem svetu in ji dala, da je pronicala
v naju, stara čarovnica iz samih lukenj —

Le kaj bi bila
brez naju,

ki sva bila pripravljena sedeti, razčiščevati in jo
zabit? Dala sva ji tisti šarast drget, telo
z globoko zabitim žebljem stališča;

nisva? In za zgodbo je šlo, ki sem ti jo hotela
povedati, pa nisem mogla (prav ko je vstopila v naju
in sva jo odrinila z novimi formulacijami)
(draga Pepelka) (draga Pepelka, najine zaprte oči

obnovljene v pepelu), šlo je za zgodbo,
 kako me je Mati kot otroka vzela s seboj,
 da bi videla veliko reko Ganges
 v kraljevskem mestu Calcutti. Ljuba skrivnost,

in kaj sem videla jaz?

Na enem bregu (na našem)
 natlačena mrgoleča telesa, ki so umivala svoje nože, sebe,
 bolnike, perilo in sklede in novorojena
 teleta — deset, sto tisoč teles, zvečine
 mokrih in delno nagih, ki so se prerivala, da bi
 prišla do brega
 na vročem soncu, reka, vanjo ne smeš stopiti dvakrat,
 dobri bog, orodja in genitalije in razbeljeno perilo
 (bilo mi je devet let).

Nedaleč gor proti toku so bile grmade, in ker je
 želela, da *spoznam svet*, sva tisto jutro
 gledali kar lepo število teles (gorečih),

kako so s škripci dvigovali zamešane rešetke, prekrite
 s pepelom in hrustancem, in jih spuščali v reko
 in stresali, stresali (na koncu verig).

Bilo je okrog poldneva. Gledala sem oblike členkov,
 pripovedovali so zgodbo železja. Držali so v zraku drevo
 in nebesa in dve živali ob obrisu gole žene,
 jih otresali v reko, kot da bi jih hoteli vanjo odtisniti,
 jih potem potopili (brez sledu), se spet dvignili,
 nekaj podobno drevesom in stegnom se je spet
 prikazalo na gladini.

Pozneje je želela, da stopim vanjo.

Čudna voda. Gosta. Spomnim se je tudi zdaj. Bolj
 ko je odtekala, bolj se je lepila
 v slojih,

da je bil edini občutek čistosti,
 ko si se odločil
 nehati

in se predal soncu, da se je mrena napela,
 mulj prirasel.

Seveda sva se v hotelu stuširali.
 Zakaj je zdaj to pomembno?

Vem, da se tega prostora nisem niti dotaknila.

Eksotičen

je celo zdaj, tu, ne glede na to, kakšne podobe
 uporabljam. Kdaj je uporaba podob dovolj globoka?
 V hotelu sem tisto noč jokala tako strašno,
 da so morali poklicati zdravnika, ki je bil pač pri
 roki, da mi je dal injekcijo, česa? — verjetno Demerola —
 da sem se nehala dreti. Hotela
 me je stisniti k sebi, prepričana sem,

in s tem vse še poslabšala,
 ker njeno telo (še posebej) ni bilo
 več pomembno. Spomnim se,
 kako sem pogledala iz vode
 in videla, da je drugi breg daleč proč,
 videlo se ga je,
 bil je popolnoma bel —
 — ne obraz, skala, drevo, koč, pot, šotor, znak —
 le mrč in ravnina — črta potegnjena le zato,

da bi se reka končala, da bi se vse to gibanje
zdelo reka —
 Saj so morala biti drevesa — a ne? svete krave?
 Pogledala sem navzgor, devet let premočenega
 življenja, telesa tujcev okrog mene —
 (ne moreš se znajti, moraš se potopiti) —
 in kar sem videla tam, karkoli je že bilo,

kot da bi nekomu zastajal di, odprl je
 usta iz zadrege, kot da bi pravkar
 nehal poslušati...
 Zdaj seveda vem (od takrat naprej), razlogi so,
 zakaj je tisti breg tako neposeljen, vem,
 obstaja zakon — A kar sem se včeraj zvečer

spomnila, da bi ti povedala, človek z belim dežnikom,
 v reki, ob meni je bil, pral ga je, in kako je
 gosta temno rjava rečna voda tekla med ogrođjem, ki ga je
 dvignil in drgnil. Kako ga je odprl in zaprl.

Odprl in zaprl. Najprej nad gladino, potem pod vodo —
najprej nad gladino, potem pod vodo —

In kar se tiče njenega telesa (»ne več pomembno«),
 potem je bilo zame nič ali še manj,
 ker sem videla, kaj je bilo njeno telo, vidiš —
 stih, peljan okrog in okrog, bralec, razplet,
 oblika, ena izmed dopolnjenih reči, ena izmed

lepot (slišiš, kako se zaskoči?), stvar,
popolnoma zbita v ljubezen — same roke, le udi
sproženi v pulzirajoče lepko vroče, daj, razprostri pahljačo,
le roke, nič obraza, ljubi bog, le roke —

Prevedel Tomaž Šalamun